

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, 30 września 2013 r.

Sygn. akt P 34/12
BAS-WPTK-2344/12

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KANCLARIA	
wpl. dnia	30. 09. 2013
L.dz.	L.zał.

Trybunał Konstytucyjny

Na podstawie art. 34 ust. 1 w związku z art. 27 pkt 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.), w imieniu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przedkładam wyjaśnienia w sprawie pytania prawnego Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z 11 lipca 2012 r. (sygn. akt P 34/12), jednocześnie wnosząc, na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, o **umorzenie postępowania** ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Uzasadnienie

Analiza formalnoprawna

1. Analizowane w niniejszym piśmie pytanie prawne zostało zadane na etapie orzekania przez sąd pytający o zarządzeniu wykonania kary, którą wymierzono G R wyrokiem Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z kwietnia 2011 r. (sygn. akt). Kara ta to pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat. Została ona wymierzona za przestępstwo, zakwalifikowane z art. 207 § 1 i art. 157 § 1 w związku z art. 11 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.; dalej: k.k.), które polegało na tym, że G R „w okresie od nieustalonego dnia miesiąca marca 2010 roku do dnia marca 2011 roku w miejscowości Z woj. małopolskiego znęcał się psychicznie i fizycznie nad A R w ten sposób, że

a w dniu marca 2011 roku w miejscowości Z podczas

Wyrok Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z kwietnia 2011 r. uprawomocnił się maja 2011 r.

W okresie próby kurator wystąpił do sądu pytającego z wnioskiem o zarządzenie wykonania kary wymierzonej przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie wyrokiem z kwietnia 2011 r., wskazując jako podstawę takiej decyzji procesowej art. 75 § 1a k.k. („Sąd zarządza wykonanie kary jeżeli skazany za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej

zamieszkujących wspólnie ze sprawcą”). Zastosowanie tego przepisu – zdaniem kuratora – uzasadnione miało być m.in. tym, że skazany [imię] sierpnia 2011 r. kierował wobec [imię] A [imię] R groźby pozbawienia życia. Postanowieniem z [data] stycznia 2012 r. (sygn. akt [numer]) sąd pytający, na podstawie art. 75 § 1a k.k., zarządził wobec G [imię] R wykonanie kary wymierzonej przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie wyrokiem z [data] kwietnia 2011 r. Postanowienie to, w wyniku rozpoznania zażalenia obrońcy G [imię] R zostało uchylone postanowieniem Sądu Okręgowego w Krakowie z [data] marca 2012 r. (sygn. akt [numer]), a sprawa została przekazana sądowi pytającemu do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie wskazano, że sąd pytający powinien poczynić ustalenia co do zachowań G [imię] R stanowiących podstawę zarządzenia wykonania kary, uwzględniając przy tym m.in. to, iż w sprawie kierowanych przez niego [imię] sierpnia 2011 r. wobec A [imię] R groźb pozbawienia życia wydano wyrok, co nakazuje „zbadać w jaki sposób zakończyła się ta sprawa” (pytanie prawne, s. 4).

Sąd pytający, ponownie procedując w przedmiocie zarządzenia wykonania kary wymierzonej przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie wyrokiem z [data] kwietnia 2011 r., powziął wątpliwości co do konstytucyjności art. 75 § 1a k.k., zarzucając m.in. przekroczenie granic polityki państwa w kształtowaniu represji karnej poprzez nieuprawnione zróżnicowanie sytuacji skazanych w zakresie podstaw zarządzenia wykonania kary oraz niedookreśloność kwestionowanego przepisu. Wobec tych wątpliwości, mocą postanowienia z 11 lipca 2012 r., skierował do Trybunału Konstytucyjnego pytanie prawne, czy art. 75 § 1a k.k. jest zgodny z: 1) art. 32 ust. 1 w związku z art. 2 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji; 2) art. 42 ust. 2 w związku z art. 42 ust. 3 i art. 42 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji; 3) art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 i w związku z art. 42 ust. 1 Konstytucji.

Jednakże, już po skierowaniu do Trybunału Konstytucyjnego powyższego pytania prawnego, sąd pytający – nie czekając na jego rozpatrzenie – postanowieniem z [data] marca 2013 r. (sygn. akt [numer]) zarządził wobec G [imię] R wykonanie kary wymierzonej przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie wyrokiem z [data] kwietnia 2011 r. Jako zasadniczą podstawę tego postanowienia przyjęto art. 75 § 1 k.k. („Sąd zarządza wykonanie kary, jeżeli skazany w okresie próby popełnił podobne przestępstwo umyślne, za które

orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności”), nie zaś kwestionowany w pytaniu prawnym art. 75 § 1a k.k. Uzasadniając podjętą decyzję o zarządzeniu wykonania kary, sąd pytający wskazał, że G R sierpnia 2011 r., a więc w okresie próby wyznaczonym wyrokiem Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z kwietnia 2011 r., dopuścił się umyślnego przestępstwa podobnego (zakwalifikowanego z art. 190 § 1 k.k.) do przestępstwa popełnionego poprzednio, gdyż oba te przestępstwa zostały popełnione z zastosowaniem przemocy lub groźby jej użycia, za co został – wyrokiem Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z lutego 2012 r. (sygn. akt .) – prawomocnie skazany na karę pozbawienia wolności. To zaś, jak uznał sąd pytający, aktualizuje obligatoryjne zarządzenie wykonania kary na podstawie art. 75 § 1 k.k. Postanowienie z marca 2013 r. uprawomocniło się kwietnia 2013 r.

2. W myśl art. 193 Konstytucji i art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.; dalej: ustawa o TK), każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na to pytanie zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. W przepisach tych zawarto trzy przesłanki, których łączne spełnienie warunkuje dopuszczalność przedstawienia Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego. Są to: 1) przesłanka podmiotowa, zgodnie z którą pytanie może być przedstawione wyłącznie przez sąd, rozumiany jako państwowy organ władzy sądowniczej, oddzielony i niezależny od legislatywy i egzekutywy; 2) przesłanka przedmiotowa, zgodnie z którą przedmiotem pytania prawnego może być wyłącznie ocena zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą; 3) przesłanka funkcjonalna, zgodnie z którą wystąpienie z pytaniem prawnym jest uzasadnione tylko wówczas, gdy od odpowiedzi na nie zależy rozstrzygnięcie konkretnej sprawy toczącej się przed sądem (zob. np. postanowienia TK z: 29 marca 2000 r., sygn. akt P 13/99; 10 października 2000 r., sygn. akt P 10/00; 27 kwietnia 2004 r., sygn. akt P 16/03; 6 lutego 2007 r., sygn. akt P 33/06).

Należy podkreślić, że: „Postępowanie toczące się przed Trybunałem Konstytucyjnym w wyniku wniesienia pytania prawnego jest (...) kontrolą związaną z konkretną sprawą, zawisłą przed sądem, na gruncie której pojawiła się wątpliwość

co do legalności lub co do konstytucyjności przepisu prawnego, który ma być zastosowany w tej właśnie sprawie (...). Konieczny jest zatem element zależności pomiędzy odpowiedzią na pytanie prawne, a rozstrzygnięciem sprawy rozpatrywanej przez sąd, tzw. przesłanka funkcjonalna. Zależność taką powinien wykazać sąd zadający pytanie prawne” (postanowienie TK z 24 lutego 2004 r., sygn. akt P 5/03; zob. też np. postanowienia TK z: 15 kwietnia 2008 r., sygn. akt P 26/07; 12 lutego 2009 r., sygn. akt P 64/08). Powinność ta została wysłowiona wprost w art. 32 ust. 3 ustawy o TK, który m.in. stanowi: „Pytanie prawne powinno (...) wskazywać, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało postawione”. Dla realizacji wymogu wynikającego z cytowanego przepisu „konieczne jest wykazanie, że w konkretnej sprawie zachodzi zależność między odpowiedzią na pytanie prawne a rozstrzygnięciem tej sprawy, w której zostało ono przedstawione (...). Istota wymagania ustanowionego w art. 32 ust. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym polega na tym, że sąd powinien określić, jakie skutki dla toczącego się postępowania wywrze ewentualne stwierdzenie, że przepis wskazany jako przedmiot pytania prawnego jest niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą” (wyrok TK z 30 października 2006 r., sygn. akt P 10/06).

3. W niniejszym postępowaniu nie została spełniona opisana powyżej przesłanka funkcjonalna pytania prawnego. Wynika to z tego, że sąd pytający – mocą postanowienia z marca 2013 r. (sygn. akt), które uprawomocniło się kwietnia 2013 r. – definitywnie zakończył sprawę dotyczącą zarządzenia wobec G R wykonania kary wymierzonej przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie wyrokiem z kwietnia 2011 r. Prawomocne zakończenie tej sprawy oznacza, że aktualnie w żaden sposób nie można mówić o istnieniu elementu zależności między odpowiedzią na pytanie prawne a rozstrzygnięciem sprawy rozpatrywanej przez sąd pytający. Innymi słowy, odpowiedź na pytanie prawne, nawet gdyby potwierdzała podniesione przez sąd pytający zarzuty i stwierdzała niekonstytucyjność art. 75 § 1a k.k., nie może mieć wpływu na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało postawione. Sprawa ta została już bowiem prawomocnie rozstrzygnięta. Co więcej, rozstrzygnięcie to nastąpiło w oparciu o inną postawę prawną niż kwestionowana w pytaniu prawnym, a mianowicie sąd pytający zastosował art. 75 § 1 k.k., nie zaś

art. 75 § 1a k.k. To zaś z góry wyklucza możliwość wznowienia postępowania w razie ewentualnego stwierdzenia przez Trybunał Konstytucyjny niekonstytucyjności kwestionowanego art. 75 § 1a k.k. Jak bowiem stanowi art. 540 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 ze zm.): „Postępowanie wznowia się na korzyść strony, jeżeli Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą przepisu prawnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie (...)”. Tymczasem przepisem prawnym, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie wobec G R , jest niekwestionowany w niniejszym postępowaniu art. 75 § 1 k.k.

4. Wymaga ponadto zauważenia, że nawet gdyby sąd pytający nie zakończył prawomocnie sprawy dotyczącej zarządzenia wobec G R wykonania kary wymierzonej przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie wyrokiem z kwietnia 2011 r., to i tak brak by było elementu zależności między odpowiedzią na pytanie prawne a rozstrzygnięciem sprawy rozpatrywanej przez sąd pytający. Innymi słowy, także wówczas odpowiedź na pytanie prawne, nawet gdyby potwierdzała ona podniesione przez sąd pytający zarzuty i stwierdzała niekonstytucyjność art. 75 § 1a k.k., nie mogłaby mieć wpływu na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało postawione. Wynika to z tego, że w realiach rozpoznawanej sprawy sąd pytający zobligowany jest do zastosowania innego przepisu, a mianowicie art. 75 § 1 k.k., i zarządzenia na tej podstawie wykonania kary wobec G R , która to kara została wymierzona przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie wyrokiem z kwietnia 2011 r. Zatem bez względu na to, czy Trybunał Konstytucyjny stwierdziłby konstytucyjność czy też niekonstytucyjność art. 75 § 1a k.k., sąd pytający i tak musiałby zastosować art. 75 § 1 k.k. i obligatoryjnie zarządzić wykonanie kary, co zresztą ostatecznie uczynił.

Jak już wskazywano, zgodnie z art. 75 § 1 k.k.: „Sąd zarządza wykonanie kary, jeżeli skazany w okresie próby popełnił podobne przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności”. Przestępstwami podobnymi, o których mowa w cytowanym przepisie, są zaś – jak stanowi ich definicja legalna z art. 115 § 3 k.k. – „przestępstwa należące do tego samego

rodzaju; przestępstwa z zastosowaniem przemocy lub groźby jej użycia albo przestępstwa popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej”.

W sprawie, która legła u podstaw pytania prawnego, jak już była o tym mowa, chodzi o podjęcie decyzji co do zarządzenia wykonania kary wobec G R , która to kara (pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat) została wymierzona przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie wyrokiem z kwietnia 2011 r. Z perspektywy tej decyzji procesowej kluczowe znaczenie ma to, że wyrokiem Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z lutego 2012 r. (sygn. akt) G R został skazany m.in. za to, że „w dniu sierpnia 2011 roku w miejscowości Z woj. małopolskie kierował groźby pozbawienia życia wobec A R , a z uwagi na okoliczności w jakich były wypowiedziane wzbudziły u pokrzywdzonej obawę, że zostaną spełnione”, tj. za przestępstwo z art. 190 § 1 k.k. Wymaga przy tym przypomnienia i podkreślenia, że zdarzenie z sierpnia 2011 r. wskazywane było przez kuratora jako jedna z okoliczności uzasadniających wnioski o zarządzenie wykonania kary wobec G R , a Sąd Okręgowy w Krakowie, uchylając postanowienie sądu pytającego o zarządzeniu wykonania kary na podstawie art. 75 § 1a k.k., zwracał uwagę na konieczność zbadania tego zdarzenia z uwzględnieniem dotyczącego go wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z lutego 2012 r. (sygn. akt).

Uwzględnienie wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z lutego 2012 r. (sygn. akt), który uprawomocnił się października 2012 r., nakazuje stwierdzić, że toczące się przed sądem pytającym postępowanie w przedmiocie zarządzenia wykonania kary, wymierzonej przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie wyrokiem z kwietnia 2011 r., powinno zakończyć się orzeczeniem o jej zarządzeniu na podstawie art. 75 § 1 k.k.

G R , skazany wyrokiem Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z kwietnia 2011 r. (sygn. akt) na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat, w okresie tejże próby, biegnącym od maja 2011 r. (dzień uprawomocnienia się wyroku z kwietnia 2011 r.), popełnił umyślne przestępstwo, które jest podobne do przestępstwa, za jakie został skazany wyrokiem z kwietnia 2011 r. i za to orzeczono wobec niego prawomocnie karę pozbawienia wolności.

Umyślne przestępstwo podobne, o jakim tu mowa, to przestępstwo popełnione sierpnia 2011 r., polegające na kierowaniu groźby pozbawienia życia wobec A R , za które G R został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z lutego 2012 r. (sygn. akt).

Umyślność przestępstwa przypisanego G R wyrokiem z lutego 2012 r. nie budzi żadnych wątpliwości. Zostało ono bowiem zakwalifikowane z art. 190 § 1 k.k., tj. jako groźba karalna, którą można popełnić wyłącznie umyślnie (zob. np. S. Hyps [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2012, s. 857; J. Kosonoga [w:] *Kodeks karny. Komentarz OnLine (Legalis)*, red. R.A. Stefański, wyd. 7/2013, komentarz do art. 190, tezy 33-34; M. Królikowski i A. Sakowicz [w:] *Kodeks karny. Część szczególna*, t. I, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2013, komentarz do art. 190, nb. 18-19). Znalazło to zresztą potwierdzenie w uzasadnieniu wyroku z lutego 2012 r., gdzie wyraźnie stwierdzono: „W ustalonym wyżej stanie faktycznym sprawy nie budzi wątpliwości, że oskarżony G R działał umyślnie” (uzasadnienie, s. 9).

Zastrzeżeń nie powinno wzbudzać także i to, że groźba karalna przypisana G R wyrokiem z lutego 2012 r. jest przestępstwem podobnym do przestępstwa, za jakie został on skazany wyrokiem z kwietnia 2011 r. Oba te przestępstwa są bowiem, jak wymaga tego art. 115 § 3 k.k., przestępstwami z zastosowaniem przemocy lub groźby jej użycia. Należy podkreślić, że: „Kryterium podobieństwa przestępstw w postaci zastosowania przemocy lub groźby jej użycia stanowi odwołanie do okoliczności faktycznych towarzyszących konkretnym zdarzeniom przestępnym, a nie do ustawowych znamion typów przestępstw. Oznacza to, że ustaleń w tym zakresie należy dokonywać *in concreto*, w zasadzie w oderwaniu od ustawowego opisu porównywanych przestępstw” (P. Daniluk, *Przestępstwa podobne w polskim prawie karnym*, Warszawa 2013, s. 419). Innymi słowy, podobnymi są te przestępstwa, gdzie sprawca faktycznie zastosował przemoc lub groźbę jej użycia, bez względu na to, czy takie formy przestępnego zachowania stanowią ustawowe znamiona porównywanych przestępstw (szerzej na ten temat – zob. P. Daniluk, *Przestępstwa podobne...*, s. 215 i n.; por. także np. W. Grzeszczyk, *Pojęcie przestępstwa podobnego w kodeksie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2001, nr 9, s. 150; A. Wąsek [w:] M. Kalitowski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz,

A. Wąsek, *Kodeks karny. Komentarz*, t. II, Gdańsk 2001, s. 384; A. Zoll [w:] K. Buchała, A. Zoll, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, t. 1, Kraków 1998, s. 626; uchwała SN z 23 października 2002 r., sygn. akt I KZP 33/02; postanowienie SN z 11 maja 2006 r., sygn. akt V KK 442/05; wyrok SN z 30 czerwca 2009 r., sygn. akt V KK 71/09; postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 14 października 2005 r., sygn. akt II AKzw 696/05).

Analizując okoliczności faktyczne towarzyszące zdarzeniom przestępnym, w których jako sprawca uczestniczył G R , w odniesieniu do przestępstwa objętego wyrokiem z kwietnia 2011 r. stwierdzić należy, że w czasie jego popełniania – jak wynika z zamieszczonego w wyroku opisu czynu – „

” . Z kolei w odniesieniu do przestępstwa objętego wyrokiem z lutego 2012 r. stwierdzić trzeba, że w czasie jego popełniania – jak wynika z zamieszczonego w wyroku opisu czynu oraz z uzasadnienia tegoż wyroku –

G R „

Wskazane okoliczności faktyczne, towarzyszące przestępstwom G R , za które został on skazany wyrokami z kwietnia 2011 r. i lutego 2012 r., niewątpliwie należy zakwalifikować jako stosowanie przemocy i groźby jej użycia. Wydaje się być oczywiste, że takie zachowania sprawcy, jak np. duszenie, policzkowanie, uderzanie, kopanie pokrzywdzonego, mieszczą się w pojęciu przemocy.

W końcu należy też wskazać, że za popełnione przez G R umyślne przestępstwo podobne, orzeczono wobec niego – jak wymaga tego art. 75 § 1 k.k. – „prawomocnie karę pozbawienia wolności”. Mocą prawomocnego wyroku z lutego 2012 r. został on bowiem skazany za groźbę karalną na karę miesięcy bezwzględnego pozbawienia wolności, a ostatecznie wymierzono mu karę łączną miesięcy bezwzględnego pozbawienia wolności. Oznacza to, że przeszkodą dla zastosowania w sprawie G R art. 75 § 1 k.k. nie jest wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 17 lipca 2013 r. (sygn. akt SK 9/10), którym orzeczono, że art. 75 § 1 k.k. w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości

odstąpienia przez sąd od zarządzenia wykonania kary w sytuacji, gdy wobec skazanego ponownie orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jeżeli przemawiają za tym szczególne względy, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Wyrok ten dotyczy bowiem tylko sytuacji ponownego skazania na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

5. Wobec powyższego, z uwagi na brak przesłanki funkcjonalnej analizowanego tu pytania prawnego (brak zależności między odpowiedzią na pytanie prawne a rozstrzygnięciem sprawy rozpatrywanej przez sąd pytający), postępowanie niniejsze powinno zostać **umorzone** ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK).

MARSZAŁEK SEJMU

Ewa Kopacz